

A. P. Møller vil ikki broyta einkarrættin til oljutøku

úr Fólkinginum

Jákup Lindenskov skrivur

Samráðingarnar millum ríkisstjórnina og A. P. Møller-fyrirkunna um einkarrættin til olju — og gasstøku — í Norðsjónum endaðu úrslitaleysar.

Alt talar nú fyri, at stjórnin nú leggur fram uppskot, tá fólkingið kemur saman aftur eftir jólahalguna — í januar komandi.

Lógaruppskotið kemur at bera í sær ásetingar um rættin til afturlating av teimum økjum, sum avtala var gjørd um á sinni.

Eggert Petersen, professor og EF-tinglimur, heldur, at ábyrgdin fyri, at einki samráðingarslitið spurdist, má leggjast á A. P. Møller, sum ikki dugir at siggja, at fyrirteytirnar fyri einkarrættinum frá 1962 eru broyttar fundamen-

talt, ella vil ikki íganga, at tað í einum samfelag við blandings-búskapi ikki ber til, at allur profitturin av teimum milli-ardum av krónum, sum teljast tjúgu faldaðar, skulu falla til einstakling, tá hetta eru virðir — ognir — sum eru samfelagsins egnu.

Einkarrætturin varð latin í 1962 út frá tjóðskaparligum fyrirteytum til A. P. Møller. Tað lagna hendi — hóast hetta ikki á nakran hátt var ólógligt — at A. P. Møller beinanvegin stovnaði felag Dansk Undergrunds Consorti-um — DUC — við at selja umleið 70 pst. av rættindum felagsins til multinationala felag.

So mikið um tað tjóðskaparliga.

Í 1976 varð einkarrætturin tikin upp til

nýggjar metingar. Mest av tí at DUC ikki hevði gjørt so nógv við hendan einkarrætt — konsessi-ónina — sum ríkisstjórnin hevði ætlað. Nevnlaga at gera brúk av teimum funnu resursunum — oljuni.

Eggert Petersen heldur, at A. P. Møller og DUC hava spilt móguleikan á øðrum sinni við at tvihalda at «ein avtala er ein avtala». Serliga, tá havt verður í huga, at øll heimsins oljulond hava fingið broyttar treytir, tí fyrirteytirnar fyri avtalunum broyttust so munandi. Tað er bara A. P. Møller, sum heldur fast við uppruna-avtalu frá 1962, tá olja, sum kunnugt, var lott at fáa hendur á úr Eystri og bilig. Út frá hesum er litið at ivast í, at tingini

nú verða sett upp «á plass» eftir lóggávuvægunum.

Mett verður, at tryg-ur meiriluti er fyri einum lógaruppskoti frá stjórnini. M. a. hava teir radikali givið til kennar sín stuðul.

Dentur verður lagdur á, at her er talan um samfelagsvirðir í hundræðtals milliardum krónum komandi ártíggjur.

Landisn figgjarstøða er soleiðis háttað, at ilt verður at halda tað vælferðarstøðið, sum er, um tað ikki á ein hvønn hátt kann eydnast at vinna virðir úr og á donskum økjum — virðir, sum higartil verða flutt inn fyri milliárdvirðir hvørt einasta ár.

Ein munandi skjótari tæka av resursunum — olju og gassi — í Norð-

sjónum týðir stóra virðisøkning fyri danska samfelagið og harvið eisini munandi minking í innflutninginum — t.v.s. munandi betran av handilsjavnvágini — sum telur milliárdir krónur.

Samráðingarnar hava snúð seg um, at tey øki av undirgrundini, sum enn ikki eru í brúki, ella um at vera gjørd klár til brúks, skulu latast samfelagnum aftur. Tað hevur ongatið verið ætlanin at taka nakað aftur av tí, sum er tikið til brúks — har olja verður vunnin — ella har fyrireikingarnar eru gjørdar til útvinnan av olju.

Eitt krav ríkisstjórnarinnar er, at staturin fær forkeysrættin til 20 pst. at oljuni og at oljan verður latin í danska

havn til rimuligan marknaðarpris. Eisini at 85 pst. av allari Norðsjóvaroljuni fer um og til Danmarkar.

Krivið frá A. P. Møller um at fáa garanti fyri, at ongin skattahækking skal vera eitt langt áramál framyvir hevur stjórnin avvist við grundgeving, at hon vil ikki binda komandi stjórnir. Stjórnin vil einsamátta, at DUC fær rimuligan renting og rimuligan vinning. Samanumtikið er støðan tann, at A. P. Møller á summum økjum hevur givið munandi eftir í krøvunum frá stjórnini um afturlating av økjum, men ikki við tí skjótleika, sum ríkisstjórnin metir rimuligan og á ongum økjum, har móguleiki at finna olju er sum í pottinum.

Rættleiðing um Per Lønning og Nøgluna

Nú hava nógv bløð í Føroyum skrivað um sjónleikin Nøgluna, sum varð framfördur í Hoydølum, og um at professarin í gudfrøði, Per Lønning, ikki fekk høvi til at halda fyrilestur fyri næmingunum.

Øll henda skrivning er ógvuliga ógrundað.

Í fyrsta lagið er Mads Winther ikki formaður í samstarvsnevndini. Harnæst nýtist bløðinum ikki at vátka sær í misfatunum, sum skjótt gerast ósannindi, og at sleingja um seg við rongum pástandum, sjálvt um samstarvsnevndin ikki ger nakrar viðmerkingar í málinum.

Roknast má við, at sam-

starvsnevndin roynir at fáa javnvág í innihaldið av hesum sonevnd felagstímum, sum reglugerðin fyri skúlan ásetir eitt ávíst tal av um árið. Samstarvsnevndin er, eins og navnði sigur, sett saman av 4 lærarum og 4 næmingum, ið eru valdir á demokratiskan hátt.

Tað er ikki leiðslan á skúlanum, sum skipar fyri felagstímum, men harnæst nýtist bløðinum ikki at vátka sær í misfatunum, sum skjótt gerast ósannindi, og at sleingja um seg við rongum pástandum, sjálvt um samstarvsnevndin ikki ger nakrar viðmerkingar í málinum.

Nú eru bert Lønning og Nøglan tikin við í hetta blaðtjak, og er tað tí lætt at fara skeivur í samanhinginum av øllum málinum.

Samstarvsnevndin roynir at fáa fólk við ymiskari

áskoðan at halda fyrilestrar fyri næmingunum. Ein móguleiki er, at hvør tosar í sína ætt. Ein annar er, at roynt verður at fáa nógv ymiskar metingar og meiningar at viga upp hvør móti aðrari. Tí sluppu fólk útanfrá at koma niðan í Hoydalar at fara fram sjónleikin Nøgluna. Hann lýsti samfelagið frá ávisari síðu.

Søgan um Per Lønning er nógv longri, og hevur einki við Nøgluna at gera. Hesin felagstími við gudfrøðinginum var ætlaður

langt frammanundan sjónleikinum. Tey, sum hava hug at fáa at vita um planleggingina, kunnu lesa um tað í blaði okkara, Vitanum.

Í frágreiðing har verður greitt frá, og í stuttum kann sigast, at orsøkin til, at Lønning ikki fekk høvi at halda fyrilestur, hevði einki við sjónleikin at gera. Nøglan varð sostatt ikki tikin fram um Lønning.

Næmingafelagsnevndin í Hoydølum

Seyðabrævið

Føroya Kommunufelag hevur tryggt útgvuna peningaliga.

Varðveitsla: Emil Thomsen, Tórshavn.

Framlaga: Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn (c) 1971.

Bókband: Helge Justinussen, Tórshavn.

Prent: Estra í Gøtu við skriftekniskum stuðli frá Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S Keypmannahavn.

Í bløðinum siggja vit, at Bókagarður og Emil Juul Thomsen — um rætt verður fatað — kannar sær æruna av at Seyðabrævið kom út í bók.

Hetta er ikki beint, hvørki Bókagarður ella eg havi við einum einasta orði nevnt, at vita hava givið Seyðabrævið út.

Vinarligar heilsur Emil

SEYÐABRÆVIÐ

Ósannindi um Seyðabrævið borin fram av Bókagarði

Í stuttum: Hvørki Bókagarður ella Emil Juul Thomsen hava nomið við útgvuna av «Seyðabrævinum» annað at vera so hepnir at fáa bókina í varðveitslu.

Undirritaði er upphavsmaðurin, síðan eru tað Føroya Kommunufelag, figgjarliga, og Fróðskaparsetrið, visindaliga, sum hava fingið útgvuna í

lag. Alt annað hevur undirritaði og fólkið á Estra avrikað.

Fátæksligt at «rikur» andans maður kannar sær æruna av tí aðrir hava gjørt.

Stig G. Rasmussen

P. S. Ov drúgt er her at lýsa «Seyðabrævssøguna» sum heild — fyri onkran er hon rættuliga ódramlig.

evarska lítil partur av tí sambandsmenn grýttu eftir Fólkaflakkinum. Kann nakað gott spyrjast burtur úr hesum landsstýrissamráðingunum.

Samráðast við ábyrgdarleysar og skilaleysar menn?

Aftur til kaninina. Tað varð sagt, at ein kanin og eitt marsvin høvdu havt kynsligan umgang. Hetta fekk avleiðingar, men

ungin var hvørki kanin ella marsvin. Hvussu man tað landsstýrið fara at roynast, sum er samansett av ábyrgdarloysi og skilaleysi?

Tað gamla orðtakið sigur: «Ofra etur hundur tað hann havnaði og ketta tað hon spýr». Livst so spyrst.

Hentzar Joensen